

Društvo za primerjalno književnost SRS je v sodelovanju s Slavističnim društvom že pred dvema letoma poseglo v javne razprave o pouku književnosti v usmerjeni srednji šoli. Stališča in predlogi, ki so rezultat takratnih razprav, so bili poslani ustreznim forumom in objavljeni v naši reviji (*Književni pouk v srednjem izobraževanju*, Primerjalna književnost 7. letnik, 1984, št. 1, str. 62–66). Zatem je bila v društvu ustanovljena komisija, ki naj bi pregledala položaj svetovne književnosti in literarne teorije v zdaj veljavnih programih predmeta »slovenski jezik in književnost« v usmerjenem srednjem šolstvu ter pripravila predloge za dopolnitve, spremembe in modernizacijo tega pouka. Člani komisije so bili prof. dr. Janko Kos, dr. Marjan Dolgan in prof. Peter Kolšek. Komisija je izdelala gradivo, ki obsega splošna načela in konkretne predloge za učne enote z območja svetovne književnosti in literarne teorije v okviru predmeta »slovenski jezik in književnost« za vse štiri letnike srednje šole, kot dodatek pa še seznam domačega branja in predlog ustreznih tem v zadnjih letnikih osnovne šole. Gradivo je bilo konec maja 1985 poslano Zavodu SRS za šolstvo, Strokovnemu svetu SRS za vzgojo in izobraževanje ter v vednost Slavističnemu društvu. Objavljamo ga kot dokument o opravljenem delu in kot spodbudo za nadaljnje razmišljanje in izpopolnjevanje.

Uredništvo

SPLOŠNA NAČELA

1. Predmet »slovenski jezik s književnostjo« bi moral na vseh smereh srednješolskega usmerjenega izobraževanja brez izjeme imeti na razpolago štiri ure tedensko – dve uri za jezik in dve za književnost – saj je poleg dejstva, da ta predmet v celoti sodi med vzgojno-izobraževalno, družbeno in nacionalno temeljne predmete s številnimi osrednjimi nalogami, treba misliti tudi na to, da je v njem zajetih dvoje obsežnih področij, ki se spet delita na več obsežnih, vsak zase pomembnih predmetnih sklopov (književnost npr. na slovensko, druge jugoslovanske in svetovno književnost z literarno teorijo), tako da je tudi dve uri tedensko za vsako posebej komajda še dopusten minimum.

2. Pouk književnosti v usmerjeni srednji šoli je potrebno ne samo utrditi s primernim številom ur, ampak ga je potrebno predvsem vsebinsko modernizirati – po snovi posodobiti, po načinu pa razčleniti na bistvene teme, ki naj ne bodo nanizane v smislu površne linearne kronologije, ampak v obliki koncentrično urejenih, na bistveno usmerjenih enot.

3. V takšnem pouku književnosti je potrebno upoštevati zahtevnostno stopnjo, primerno srednješolskemu izobraževanju, zato pa natančneje določiti, katera književna dela spadajo že v osnovno šolo, česa torej v srednji šoli ni več potrebno ponavljati in kaj je njena nujna učna snov.

4. Da bi bil ta pouk čimbolj smiselno razčlenjen, sistematičen in smotrni, je potrebno natančneje določiti dela za domače branje, kar seveda pomeni, da mora biti slehernemu učencu to branje dostopno v primerjih, šolsko urejenih in komentiranih izdajah.

5. V pouk književnosti na stopnji usmerjenega srednješolskega izobraževanja mora biti vdellana literarna teorija, kot jo razvija sodobna literarna veda. V oporo takšnemu pouku naj bi bil po možnosti poseben učbenik za vse štiri razrede. Da bi pa ta pouk bil možen na ravni srednje šole, morajo biti zanj temeljni pojmi pripravljani že v 7. in 8. razredu osnovne šole.

6. Modernizacija tega pouka naj bi med drugim postavila v ospredje zlasti sodobno slovensko, druge jugoslovanske in svetovno književnost, sodobno, ker je učencu že po naravi najbližja, in to v obliki interpretativnega, neposrednega, vrednostno in kritično angažiranega branja, pri čemer pa seveda ne sme biti zanemarjeno spoznavanje tistega, kar je iz klasične literarne tradicije zares pomembno, osrednje in še zmeraj živo.

SVETOVNA KNJIŽEVNOST IN LITERARNA TEORIJA V SREDNJI SOLI

I. l e t n i k (36 ur)

Literarna teorija (10 ur)

- pojem literatura, pojem literarna teorija in literarna veda; Aristotel, Poetika; Horac, Ars poetica
- literarne vrste in zvrsti, razmerje med visoko in trivialno književnostjo
- avtor, literarni subjekt; fikcija, kvazirealnost, večpomenskost, avtonomija literarnega besedila
- snov, téma, motiv; zunanja in notranja zgradba; literarne osebe, čas in prostor
- stilistika, tropi in figure
- metrika
- literarna kritika, vrednotenje
- literarna zgodovina in periodizacija

Literarna zgodovina (26 ur)

Orientalna književnost (3 ure)

Biblija: Psalm (De profundis)
Bhagavadgita (odlomek)
Li Tai Po, Vprašanje
Bašo, Haiku

Grška književnost (4 ure)

Homer, Iliada (odlomek, domače branje)
Sofoklej, Antigona (odlomek, domače branje)
Sapfo, Svatovska pesem
Anakreon, Eros z zlatimi kodri

Rimska književnost (4 ure)

Plaut, Menehmi (odlomek)
Katul, Živiva, moja Lesbia
Horac, Epoda
Petronij, Satirikon (odlomek)

Srednjeveška književnost in renesansa (6 ur)

Dante, Božanska komedija (odlomek in domače branje)
Villon, Epitaf v obliki balade
Petrarca, O, blažen bodi čas pomladnih dni
Boccaccio, Dekameron – Novela o sokolu
Cervantes, Don Kihot (odlomek in domače branje)
Shakespeare, Hamlet (odlomek in domače branje)

Klasicizem in razsvetljenstvo (3 ure)

Molière, Tartuffe (odlomek in domače branje)
Voltaire, Kandid ali optimizem (odlomek in domače branje)

Predromantika in romantika (6 ur)

Goethe, Werther (odlomek in domače branje)

romantična lirika: Byron, Romanje grofiča Harolda (Sveta jaz nisem)

Heine, Lorelei

Leopardi, Neskončnost

Puškin, Zimski večer

Lermontov, Jadro

Lermontov, Junak našega časa (odlomek in domače branje)

II. letnik (13 ur)

Realizem in naturalizem (10 ur)

Balzac, Oče Goriot (odlomek in domače branje)

Flaubert, Gospa Bovary (odlomek in domače branje)

Gogolj, Plašč

Tolstoj, Vojna in mir (odlomek in domače branje)

Dostojevski, Zločin in kazen (odlomek in domače branje)

Zola, Beznica (odlomek in domače branje)

Ibsen, Strahovi (odlomek in domače branje)

Čehov, Češnjev vrt (odlomek in domače branje)

Nova romantika (3 ure)

Baudelaire, Tujec, Sorodnosti, Večerna harmonija

Wilde, Saloma (odlomek in domače branje)

III. letnik (20 ur)

20. stoletje

Rilke, Panter

Apollinaire, Zone

Trakl, Gródek

Lorca, Vitezova pesem, Mesečna romanca

Jesenin, Vrnitev domov

Eliot, Pusta dežela

Proust, V Swannovem svetu (odlomek in domače branje)

Joyce, Ulikses (odlomek, domače branje)

Kafka, Preobrazba

Šolohov, Tihi Don (odlomek)

Camus, Tujec (odlomek, domače branje)

Sartre, Zaprta vrata (odlomek, domače branje)

Ionesco, Plešasta pevka (odlomek, domače branje)

Faulkner, Krik in bes (odlomek, domače branje)

Robbe-Grillet, Videc (odlomek)

Borges, kratka zgodba

Bulgakov, Mojster in Margareta (odlomek)

IV. letnik: Tematski sklopi (26 ur)

Tradicionalna in moderna lirika (2 uri)

Goethe

Mallarmé

Benn

Pound

Ep in roman (3 ure)

Homer, Odiseja (odlomek, domače branje)

Puškin, Jevgenij Onjegin (odlomek, domače branje)

Gogolj, Mrtve duše (odlomek, domače branje)

Kafka, Proces (odlomek, domače branje)

Tragedija in komedija (3 ure)
 Sofoklej, Kralj Ojdip (odlomek, domače branje)
 Goethe, Faust (odlomek, domače branje)
 Beckett, Čakajoč na Godota (odlomek, domače branje)
 Shakespeare, Kar hočete (odlomek, domače branje)
Avantgarda in eksperiment (3 ure)
 Rimbaud, Po vesoljnem potopu
 Marinetti, Manifest futurizma
 Tzara, Manifest dada 1918
 Breton, Manifest nadrealizma 1924
 Breton, pesem
 Gomringer, konkretna pesem
Angažirana literatura (3 ure)
 Majakovski, pesem
 Eluard, Svoboda
 Brecht, Mati Korajža (odlomek, domače branje)
 Solženicin, En dan Ivana Denisoviča (odlomek, domače branje)
Umetniška in trivialna literatura (3 ure)
 Poe, Maska rdeče smrti
 Conan Doyle, zgodba iz cikla Sherlocka Holmesa
 Karl May, Winnetou (odlomek)
 Henry Miller, Rakov povratnik (odlomek)
 Arthur Charles Clarke, Zvezda
Kratka pripovedna proza (3 ure)
 Zgodba o efeški vdovi
 Maupassant, Ogrlica
 Joyce, Prah
 Kafka, Pred vrati postave
Esej (3 ure)
 Platon (odlomek)
 Montaigne (odlomek)
 Wilde (odlomek)
 Nietzsche (odlomek)
 Camus, Sizifov mit (odlomek)
Literatura tretjega sveta (3 ure)
 Tagore, pesem
 García Márquez, Sto let samote (odlomek)
 Senghor, Pesem
 Mišima, Pobegli konji (odlomek)

DOMAČE BRANJE

(dodatna branja k berilom, navedenim v seznamu Svetovna književnost in literarna teorija v srednji šoli)

I. letnik

Ep o Gilgamešu
 Biblija – izbor
 Evripid, Medeja
 Plaut, Menehmi
 Slehernik
 Racine, Fedra

II. letnik

Stendhal, Rdeče in črno
Zola, Germinal

III. letnik

T. Mann, Smrt v Benetkah

OSNOVNA SOLA

(izbor nekaterih tem za pouk v 7. in 8. razredu)

Orientalna književnost

Himna sončnemu božanstvu
Prilika o izgubljenem sinu
Tisoč in ena noč
Kalidasa, Šakuntala

Antična književnost

Vergil, Eneida – Laokoon
Ovid, Metamorfoze – Orfej in Evridika

Srednjeveška književnost

Pesem o Rolandu

Renesansa

Shakespeare, Romeo in Julija

Klasicizem in razsvetljenstvo

La Fontaine, Smrt in drvar
Daniel Defoe, Robinson Crusoe
Jonathan Swift, Gulliverjeva potovanja

Romantika

Heinrich Heine, Šlezijski tkalci

Realizem

Gogolj, Revizor

Socialistični realizem

Gorki, Mati

Sodobna književnost

Ernest Hemingway, Starec in morje